

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

MECD AL CASIM BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2019/2923
Karar Tarihi : 16/3/2023
Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Basri BAĞCI
Kenan YAŞAR
Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR
Başvurucu : Mecd AL CASIM
Vekili : Av. Mehmet ARSLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, koruma tedbirleri kapsamında açılan tazminat davasının bildirilen eksikliklerin yasal süre içinde giderilmediği gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/1/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ile eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Yabancı uyruklu olan başvuru, İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) yürütülen bir soruşturma kapsamında silahlı terör örgütüne üye olma suçlamasıyla 17/11/2017 tarihinde gözaltına alınmıştır.

8. Başsavcılıkça tutuklanması istemiyle sevk edildiği İzmir 3. Sulh Ceza Hâkimliğince başvuru tutuklanmasına karar verilmiştir. Bu arada başvuru hakkında

hazırlanan iddianamenin İzmir 15. Ağır Ceza Mahkemesince iade edilmesi sonrası devam eden soruşturmada başvuru 20/11/2017 ile 15/3/2018 tarihleri arasındaki süreyi tutuklu olarak geçirmiştir. Başvuru hakkında 30/5/2018 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiş ve bu karar kesinleşmiştir.

9. Başvuru 15/3/2018 tarihinde serbest bırakılmış ve Göç İdaresi İzmir İl Müdürlüğü tarafından 3/7/2018 tarihinde sınır dışı edilmiştir.

10. Başvurucunun avukatı, müvekkilinin gözaltıyla birlikte dört ay aşkın süre tutuklu kalması nedeniyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. ve devamı maddeleri gereğince İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) 12/7/2018 tarihinde koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davası açmıştır.

11. Dava dilekçesinde başvurunun ikamet adres bilgisinin eksik olması nedeniyle Mahkemece başvuru vekiline 3/9/2018 tarihli muhtıra ile süre verilmiştir. Söz konusu yazıda; başvurunun muvafakatını temin ettiğini gösteren belge veya yeni vekâletname ile 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca dava dilekçesinde bahsedilen zarara ilişkin belgelerin tamamlanmasının istendiği görülmüştür. Mahkemece ayrıca davacının UYAP üzerinden adres kaydı araştırmasının yapıldığı ancak herhangi bir adres kaydının bulunmadığı belirtilmiştir. Bu kapsamda başvuru vekilinden başvurunun tebligata yarar adresinin bildirilmesi istenmiş, aksi hâlde 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince istemin reddedileceği bildirilmiştir.

12. Mahkemece yapılan muhtıra başvuru vekiline 11/9/2018 tarihinde tebliğ edilmiş olup yine başvuru vekili 17/9/2018 tarihli dilekçe ile Mahkemeye cevap vermiştir. Verdiği cevapta, ileride açılacak tazminat davası için müvekkilinin noter kanalı ile kendisi adına vekâletname çıkardığını, vekâletnamede haksız tutuklama ve gözaltı sürecine dair tazminat davası açmaya yetkili olduğunu özel olarak belirtildiğini ve kendisinin de bu yetkiye istinaden dava açtığını ifade etmiş olup muhtıra yer verilen diğer hususlara ilişkin herhangi bir açıklamada bulunmamıştır.

13. Başvuru vekilinin verdiği cevap Mahkemece eksik görülerek 24/10/2018 tarihinde itiraz yolu açık olmak üzere dava dilekçesinin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucuya ait ikametgâh belgesinin ve maddi zararları ispatlayan belgelerin ibraz edilmeyerek eksikliğin süresinde giderilmediği vurgulanmıştır.

14. Karara karşı başvuru vekili itiraz yoluna başvurmuştur. İtiraz dilekçesinde; başvurunun 3/7/2018 tarihinde İzmir Geri Gönderme Merkezince sınır dışı edildiğini, bu süreye kadar belirtilen kuruma olduğunu belirtmiştir. Başvuru vekili ayrıca başvuruyla vekâlet ilişkisinin sona erdiğine dair herhangi bir tespiti bulunmadığını ve haksız tutuklama ve gözaltı sürecine dair tazminat davası açma hususunda vekâletnamede açık yetkisinin bulunduğunu belirtmiştir. Başvuru son olarak vekâlet ilişkisinin devam edip etmediğinin tespiti ve davaya muvafakat için başvurunun hazır edilmesinin istenmesinin yasal dayanağının mevcut olmadığını ileri sürmüştür.

15. İzmir 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 7/12/2019 tarihli kararı ile, Mahkemece dava dilekçesinin reddine dair verilen kararın usul ve yasaya uygun olduğunu ve mezkûr karara vaki itirazın yerinde olmadığını anlaşıldığı gerekçesiyle başvuru vekilinin yaptığı itirazın reddine karar verildiği hüküm altına alınmıştır.

16. İtirazın reddi kararının 19/12/2018 tarihinde öğrenildiği beyan edilmiş ve 18/1/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

1. İlgili Mevzuat

17. 5271 sayılı Kanun'un "*Tazminat istemi*" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

...

e) Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmayaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

18. 5271 sayılı Kanun'un "*Tazminat isteminin koşulları*" kenar başlıklı 142. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

(3) Tazminat isteminde bulunan kişinin dilekçesine, açık kimlik ve adresini, zarara uğradığı işlemin ve zararın nitelik ve niceliğini kaydetmesi ve bunların belgelerini eklemesi gereklidir.

(4) Dilekçesindeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda mahkeme, eksikliğin bir ay içinde giderilmesini, aksi hâlde istemin reddedileceğini ilgiliye duyurur. Süresinde eksiği tamamlanmayan dilekçe, mahkemece, itiraz yolu açık olmak üzere reddolunur.

"..."

2. Yargıtay Kararı

19. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 7/7/2014 tarihli ve E.2014/5080, K.2014/16742 sayılı kanun yararına bozma kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...5271 sayılı CMK'nın 'tazminat isteminin koşulları' başlıklı 142. maddesinin ... 3. fıkrasında; 'tazminat isteminde bulunan kişinin dilekçesine, açık kimlik ve adresini, zarara uğradığı işlemin ve zararın nitelik ve niceliğini kaydetmesi ve bunların belgelerini eklemesi gereklidir' şeklinde tazminat isteminde bulunan kişinin dilekçesinde yer alması gereken hususlar, 4. fıkrasında ise; 'dilekçesindeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda mahkeme, eksikliğin bir ay içinde giderilmesini, aksi hâlde istemin reddedileceğini ilgiliye duyurur, süresinde eksiği tamamlanmayan dilekçe, mahkemece, itiraz yolu açık olmak üzere reddolunur' şeklinde dilekçedeki bilgi ve belgelerin eksik olması durumunda bu eksikliğin tamamlanmasının yolu gösterilmiş, eksikliğin tamamlanmaması halinde ise dilekçenin mahkemece reddolunacağı hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemeye göre maddenin ... 3. fıkrasında; tazminat isteminde bulunan kişinin dilekçesinde, 'açık kimlik ve adresi ile zarara uğranılan işlemin ve zararın nitelik ve niceliğinin' bulunması ve bunlara ilişkin belgelerin de dilekçeye eklenmesi zorunlu kılınmıştır. Maddenin 4. fıkrasında ise, dilekçedeki bilgi ve

belgelerin yetersizliği durumunda mahkemenin, 'eksikliğin bir ay içinde giderilmesini, aksi hâlde istemin reddedileceğinin' davacıya bildirileceği ve süresi içinde eksikliği tamamlanmayan dilekçenin, mahkemece itiraz yolu açık olmak üzere reddolunacağı açık ve net bir şekilde belirtilmiş, bu aşamada dilekçedeki eksikliklerin mahkemece resen yapılacak araştırma ile giderilmesine olanak tanınmamış, bilgi ve belgeleri yetersiz olan ve verilen sürede eksiklikleri de tamamlanmayan dilekçelerin reddolunması hususunun takdire bağlı kılınmadığı emredici bir ifade ile hüküm altına alınmıştır..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 16/3/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünöldü:

1. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu vekili; mahkemelerce dosyaya ilişkin gerekli incelemeler yapılmayarak hukuka ve hakkaniyete aykırı hükümler tesis edildiğini, başvurucunun bireysel başvuruya konu dava açılmadan hemen önce ölkesine sınır dışı edildiğini belirtmiştir. Başvurucu vekili ayrıca başvurucuyla vekâlet ilişkisinin sona erdiğine dair herhangi bir tespitin bulunmadığını, haksız tutuklama ve gözaltı sürecine dair tazminat davası açma hususunda vekâletnamede açık yetkisinin bulunduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

22. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkeme hakkının bir unsuru olan mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

24. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine *adil yargılanma* ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

25. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini, kişinin mahkemeye

başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka anlatımla mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini ifade etmiştir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

26. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

27. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

28. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen; kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

29. Başvuruya konu olayda koruma tedbiri nedeniyle oluşan zararın tazmini istemiyle açılan davada bildirilen eksikliklerin yasal süre içinde giderilmediği gerekçesiyle dilekçenin reddedilerek işin esasının incelenmemesinin mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu müdahale 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesine dayanmakta olup müdahalenin kanuni dayanağı mevcuttur. Bunun yanı sıra dava hakkının belli usul kurallarına bağlanmasının iyi adalet yönetiminin sağlanarak kamu yararının gerçekleştirilmesi şeklinde meşru bir amaca yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

30. Mahkemeye erişim hakkı, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabilen bir haktır. Bununla birlikte sınırlandırmanın kanuna dayanması, meşru amacının bulunması ve ölçülü olması gerekir (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

31. Bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı da incelenmelidir. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

32. Dava hakkının bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyumsuzlukların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin usul ekonomisi ile iyi adalet yönetimi ilkesinin sağlanarak kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl önem taşıyan ölçüt ise orantılılıktır. Bu itibarla uygulanan tedbirle başvurucuya aşırı ve orantısız bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekmektedir.

33. Somut olayda başvuru vekili tarafından koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davasına yönelik dilekçenin 12/7/2018 tarihinde Mahkemeye sunulduğu, bununla birlikte Mahkemece UYAP üzerinden 17/7/2018 tarihinde yapılan adres kaydı araştırmasında başvuru vekilinin herhangi bir adres kaydının bulunmadığının saptandığı anlaşılmıştır. Öte yandan başvuru vekilince Mahkemeye sunulan dilekçede başvuru vekilinin maddi zararlarını ispatlayan belgelere ve ikametgâh belgesine de yer verilmediği görülmektedir.

34. 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinde, koruma tedbirleri nedeniyle tazminat isteminde bulunan kişinin dilekçesine açık kimliğine ve adresine yönelik belgeler ile iddia ettiği maddi zararı ispatlayan belgeleri eklemesi gerektiği belirtilmiştir. Yine dilekçesindeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda eksikliği bir ay içinde gidermesi, aksi hâlde talebinin reddedileceğinin ilgiliye duyurulacağı ve süresi içinde ilgilinin eksiklerini tamamlamadığı dilekçesinin itiraz yolu açık olmak üzere mahkemece reddedileceği hükmü bağlanmıştır (bkz. § 18).

35. Yukarıda yer verilen (bkz. § 19) Yargıtay içtihadında da 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesindeki hükmün açık ve net olduğu, bilgi ve belgeleri yetersiz olan ve verilen sürede eksiklikleri tamamlanmayan dilekçelerin reddolunması hususunun takdire bağlı kılınmadığının emredici bir ifade ile hüküm altına alındığı ortaya konulmuştur. Anayasa Mahkemesi bu yorumda anayasal anlamda bir sorun görmemektedir, nitekim benzer yaklaşımı *İbrahim Sılibi* (B. No: 2019/131, 24/11/2021), *Qosai Salibi* (B. No: 2019/138, 24/11/2021) kararlarında sürdürmüştür.

36. Mevcut bireysel başvuruya konu olan yargılama sürecinde, Mahkemece MERNİS (Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi) kaydı da bulunmayan başvuru vekilinin maddi zararlarını ispatlayan belgelerinin dava dilekçesine eklenmemesi nedeniyle başvuru vekiline süre verilmiştir. Başvuru vekili tarafından verilen 17/9/2018 havale tarihli cevapta ise vekâletnamede haksız tutukluluk ve gözaltı sürecine dair tazminat davası açmaya özel yetkili olduğunun belirtilmesiyle yetinildiği görülmüştür. Bunun üzerine Mahkemece başvuru vekiline eksikliğin giderilmesi hususunda yapılan bildirim yasal süresi içinde tamamlanmaması nedeniyle dava dilekçesinin reddine karar verilmiştir.

37. Davacıların veya davacı vekillerinin, dava dilekçelerini mevzuatta belirtilen usule göre düzenlemesi, gerekli evrakları dava dilekçelerine eklemesi, mahkemelerce söz konusu hususa yönelik belirtilen eksiklikler varsa bunları verilen sürede gidermesi gerekmekte ve bu konuda gerekli özeni gösterme yükümlülükleri bulunmaktadır. Mahkemelerin görevlerini gereği gibi yerine getirmelerine imkân sağlamak amacıyla da 5271 sayılı Kanun'da söz konusu hususlara ilişkin eksikliklerde açık bir yaptırım öngörülmüştür.

38. Buna göre koruma tedbiri nedeniyle başvuru vekilinin lehine tazminat isteminde bulunan başvuru vekilinin mevzuatta açıkça yer almasına karşın dilekçe ekine başvuru vekilinin ikamet bilgisini ve maddi zararlarını ispatlayan belgelerini eklenmediği, Mahkemenin eksikliğin giderilmesine yönelik bildirimine karşın dilekçe tarihi itibarıyla başvuru vekilinin ikamet ettiği adrese ilişkin belge sunmadığı, başvuru vekilinin ikamet adresine ulaşamıyorsa buna dair herhangi bir açıklamada bulunmadığı görülmüştür. Dolayısıyla başvuru vekilinin usule yönelik dava şartları bakımından üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmediği sonucuna varılmıştır.

39. Yukarıdaki tespitler ışığında somut olay değerlendirildiğinde bildirilen eksikliklerinin yasal süre içerisinde giderilmemesi nedeniyle tazminat istemine yönelik dava dilekçesinin reddedilmesinde katı ve şekilci bir değerlendirme ve yorumun varlığından söz edilemeyeceği açıktır. Bu nedenle başvurunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olduğu ve bir ihlalin söz konusu olmadığı sonucuna varılmıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 16/3/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.